

Glasbenodidaktične igre v 2. starostnem obdobju

Mirjam Rupar

Vrtec Hrastnik, Novi Log 11a,
1430 Hrastnik

mirjam.rupar@gmail.com

Music Didactic Games in Second Age Group

Izvleček

V Kurikulu za vrtce je glasba kot dejavnost opredeljena v sklopu umetnosti. Odločila sem se, da bom otrokom predstavila področje glasbe preko glasbenodidaktičnih iger za spoznavanje parametrov zvoka. Razvijali smo glasbene sposobnosti, spretnosti in pridobili nova znanja. Otroci so se igrali, poslušali, izvajali, si izmišljali zvoke in glasbo ter odkrivali in spoznavali značilnosti zvoka: glasnost, trajanje, barvo in tonsko višino. Dejavnosti smo izvajali v skupini otrok, starih od štiri do pet let. Otroci so dejavno sodelovali in pozorno poslušali ter ustvarjalno dopolnjevali glasbene zamisli. Glasbenodidaktične igre so v otrocih vzbudile veselje do glasbe in glasbenega ustvarjanja ter jih nagovorile k pogostejšemu gibanju in hitremu odzivanju na zvočne in glasbene spodbude.

Ključne besede: glasbena dejavnost, glasbenodidaktična igra, parametri zvoka.

Abstract

In the Curriculum for Kindergartens, music is defined as part of arts. In this particular case, music didactic games were used for the purpose of familiarizing children with the parameters of sound. They thus acquired musical abilities, skills and knowledge. In addition to playing, listening, performing, inventing sounds and music, the children discovered and learned about the characteristics of sound: loudness, duration, timbre, and pitch. The activities were carried out with a group of 4- to 5-year-olds. They actively participated, listened attentively, and contributed creative musical ideas. The music didactic games fired the children with enthusiasm for music and stimulated their musical creativity; they encouraged them to move more often and to respond quickly to sound and music stimuli.

Keywords: musical activity, music didactic game, parameters of sound.

Glasbena umetnost v vrtcu vpliva na estetski, moralni, telesni in intelektualni razvoj otrokove osebnosti. Glasbeno izražanje je samostojna oblika glasbenih dejavnosti. Otroku omogoča veselje do igre, gibanja in

spoznavanja zvoka. Vpliva na njegovo družabno vedenje, jezikovno komunikacijo, gibalne spretnosti in sposobnosti zaznavanja. Igra je prisotna pri vseh dejavnostih v vrtcu, zato je zelo pomembno, da vsako dejavnost

izpeljemo preko igre. Otrok spozna nove stvari, pridobi nove izkušnje in razvije pozitiven odnos do glasbe (Voglar, 1989).

Glasbenodidaktična igra

B. Borota (2013) opredeljuje glasbenodidaktično igro kot načrtovano, strukturirano in k ciljem usmerjeno glasbeno dejavnost. Vpliva na učenje, ohranjanje motivacije in razvijanje pozornosti. Spodbuja medsebojno sodelovanje in tekmovalnost ter vsebuje jasna, razumljiva navodila in pravila. Vsebuje pomembne elemente, kot so glasba in zvok,

vsebina, naloga, pravila in cilji, ki jih dosežemo z upoštevanjem navodil in pravil z igralnimi partnerji. Glasbenodidaktična igra spodbuja glasbeni razvoj otrok in ohranja zanimanje za glasbo. Otrok se tako uči in spozna glasbo na način, ki ga razume. Z glasbenodidaktičnimi igrami otrok razvija in utrjuje različne spretnosti ter pridobiva novo

znanje in sposobnosti. Glasbenodidaktična igra ima velik vpliv na otrokov govor, gibanje, čustva, navezovanje socialnih stikov s prijatelji in na upoštevanje navodil. Vsebinsko je za otroka zelo privlačna, saj lahko v njej sodeluje na različne načine.

M. Voglar (1989) meni, da z glasbenodidaktično igro otroku predstavimo dejavnost na njemu ustrezen in neprisiljen način. Cilj glasbenodidaktične igre je otroku omogočiti, da intenzivno razvije določeno glasbeno zmožnost. Glasbenodidaktična igra vsebuje določene naloge za razvijanje duševnih funkcij, dejavnosti in sposobnosti, ki jih otrok potrebuje za dožemanje, doživljanje, ustvarjanje in poustvarjanje glasbe. Vsebuje manj izrazita in zahtevna pravila ter vsebino, ki je otrokom privlačna. Otrok z glasbenodidaktično igro dobi priložnost, da igro poveže z glasbo ali s pesmijo.

Z glasbenodidaktično igro dosežemo široko paleto ciljev. Na kognitivnem področju glasbenega razvoja otrok razvija čutila, zaznavo, slušno občutljivost, ustvar-

jalnost in pozornost na zvok. Pridobiva sposobnost slušnega prepoznavanja, razlikovanja in primerjanja, uporablja strokovne glasbene izraze ter širi in utrjuje glasbeni spomin z usvajanjem glasbenih vzorcev. Spoznava elementarne glasbene predstave, kot so zvočna barva, trajanje zvoka in višina tona, melodične obrise ter manjše glasbene oblikovne dele in celote. Na afektivnem področju glasbenega razvoja otrok pridobiva izkušnje z doživljanjem in izražanjem doživetij, prepozna razpoloženja, sproščeno in samoiniciativno sodeluje, ohranja zanimanje in razvija radovednost. Na psihomotoričnem področju glasbenega razvoja poje in igra na glasbila ter usklajuje gibanje in dihanje z glasbenim potekom. Na področju socialnega in moralnega razvoja se otrok nauči upoštevati pravila in se prilagaja skupinski dinamiki, razvija empatičnost in vzpostavlja interakcije z drugimi (Borota, 2013).

Glasbenodidaktična igra za spoznavanje parametrov zvoka

Vsem zvokom lahko določimo parametre, kot so barva, glasnost in trajanje, tonom pa tudi višino. Glasbenodidaktična igra za spoznavanje parametrov zvoka omogoča otroku razlikovati svetle in temne zvoke, tišje in glasnejše, krajše in daljše ter nižje in višje zvoke. Takšna razlikovanja se uporabljajo na podlagi krajših zvočnih ali glasbenih celot oziroma motivov. Značilnost glasbenodidaktične igre za spoznavanje parametrov zvoka je njena raznovrstnost. Najbolj pogosto izvajamo take igre, pri katerih prepoznavamo zvočno barvo in glasnost. Z glasbenodidaktičnimi igrami, pri katerih ugotavljamo tonsko višino in trajanje, spodbujamo razlikovanje približkov, in sicer višjega in nižjega ter daljšega in krajšega. Pri tem se izogibamo natančnim opredelitvam, kot so visok ali nizek ton in dolg ali kratek zvok (Borota, 2013).

Izvedba glasbenodidaktičnih iger

Opazila sem, da otroci v oddelku nimajo dovolj izkušenj z izvajanjem glasbenodidaktičnih iger oziroma da imajo izkušenj premalo, zato sem želela otroke z nji-

Glasbenodidaktična igra spodbuja **glasbeni razvoj otrok** in ohranja zanimanje za glasbo. Otrok se tako uči in spozna glasbo na način, ki ga razume.

mi seznaniti. Osredotočila sem se na glasbenodidaktične igre za spoznavanje parametrov zvoka. V oddelku smo izvedli štiri glasbenodidaktične igre za razlikovanje svetlejših/temnejših, tišjih/glasnejših, krajših/daljših ter nižjih/višjih zvokov različnih avtoric.

Zvočna barva: Zvočni pari (Sicherl - Kafol, 2009)

Za razlikovanje zvočne barve sem izbrala glasbenodidaktično igro »zvočni pari«. Pripravila sem različna Orffova glasbila. Vsako glasbilo sem poimenovala, ga predstavila in nanj zaigrala preproste ritmične vzorce. Po predstavitvi glasbil sem preverila, ali otroci glasbilo prepoznajo po zvoku in ga pravilno poimenujejo. Otrokom sem še enkrat pokazala vsa glasbila po drugačnem vrstnem redu in jih spraševala, kako se posamezno glasbilo imenuje. Ker sem izbrala glasbila, ki jih otroci poznajo, pri odgovarjanju niso imeli težav. Glasbila sem razdelila otrokom, da so jih lahko preizkušali, nanje igrali in si jih izmenjevali med seboj. Razložila sem jim potek igre in pred začetkom preverila njihovo razumevanje. Zaradi boljšega individualnega pristopa sem otroke razdelila v dve skupini, v vsaki skupini je bilo po osem otrok. Otroci iz prve skupine so se usedli na tla v dve vrsti. S hrbti so bili obrnjeni drug proti drugemu, ločevala jih je pokonci postavljena telovadna blazina. Otrokom sem razdelila po dve enaki glasbili, eno otroku v prvi vrsti in drugo otroku v drugi vrsti. Glasbila sem pomešala. Postavila sem se pred prvo vrsto otrok in dala posameznemu otroku znak, da začne igrati na svoje glasbilo. Otroci iz druge vrste so morali medtem pozorno poslušati. Otrok, ki je imel glasbilo z enakim zvokom, se je pridružil igranju prvega otroka. Oba smo spodbujali, da sta nekaj časa igrala skupaj na enaki glasbili. Nato smo isto glasbenodidaktično igro izvedli še z drugo skupino otrok. Igro smo izvajali toliko časa, dokler nismo preizkusili vseh glasbil. Po končani dejavnosti smo se pogovarjali in ugotavljali, kakšni so bili zvoki posameznih glasbil. Otroci so jih označili za vesela in glasna.

Ker je bilo zanimanje otrok za igro veliko, smo jo nadgradili. Izdelali smo si lastna glasbila. Prazne lončke smo napolnili z različnimi polnili: riž, fižol, koruza, pesek, žagovina, plutovinasti zamaški, kovinski zamaški

ter kovinske sponke. Pravila igre so ostala enaka. Svojim ropotuljam smo iskali glasbene pare.

Otroci so se po kosilu igrali glasbenodidaktično igro na svoj, prirejeni način, ki so si ga zamislili sami. V skupini so si razdelili ropotulje in se postavili po prostoru. Eden od otrok je bil iskalec. S svojo ropotuljo je hodil po prostoru, od otroka do otroka. Ko je pristopil k posameznemu otroku, ga je pozdravil z zvokom ropotulje. Drugi otrok mu je odzdravil. Če je prvi otrok svoji ropotulji našel par, je nehal igrati in je igro končal.

Otroci so igro izvajali toliko časa, dokler niso vsem ropotuljam našli parov.

Značilnost glasbenodidaktične igre za spoznavanje parametrov zvoka je njena **raznoverstnost**. Najbolj pogosto izvajamo take igre, pri katerih prepoznavamo zvočno barvo in glasnost.

Slika 1: Glasbenodidaktična igra »zvočni pari« (Foto: Mirjam Rupar)

Glasnost zvoka: Bobnarček (Voglar, 1989)

Z glasbenodidaktično igro »bobnarček« smo razlikovali med glasnejšimi in tišjimi zvoki ter se nanje ustrezno odzvali. Zaradi potrebe po večjem prostoru smo jo izvedli v telovadnici. Otrokom sem razložila potek igre ter pred izvedbo preverila njihovo razumevanje. Pri igri sem uporabila boben, ki sem si ga nadela okrog ramen. Otrokom sem pokazala, kako zvenijo tihi in kako glasni zvoki pri igranju bobna. Pri igri so otroci igrali vlogo pajackov. Kadar sem na boben udarjala glasno, je bil

dan, in takrat so pajacki tekali in skakali po telovadnici. Na tiho udarjanje bobna pa je bila noč, zato so legli na tla in zaspali. Začela sem z glasnim udarjanjem po bobnu. Otroci so tekali in skakali po telovadnici. Ko sem udarjala po bobnu tiho, so se otroci ulegli na tla in počivali. Začeli smo s počasnim tempom, med igro pa smo ga postopno pospeševali.

Ko so otroci usvojili potek igre, smo jo malce priredili. Z izštevanko smo izbrali otroka, ki je dobil vlogo bobnarčka. Ta je z bobnom sedel na tla in začel udarjati po bobnu. Nekateri so imeli sprva težave, zato sem pomagala pri izvajanju tišjih in glasnejših zvokov. Otroci so upoštevali pravila igre in pri igri dejavno sodelovali. Ker je bilo zanimanje za bobnarčka veliko, je vsak otrok dobil možnost, da se je preizkusil v njegovi vlogi.

Slika 2: Glasbenodidaktična igra »bobnarček« (Foto: Mirjam Rupar)

Trajanje zvoka: »Kozica hodi po travi in pravi« (Voglar, 1989)

Za razlikovanje med daljšimi in krajšimi zvoki sem izbrala igro »kozica hodi po travi in pravi«. Sedeli smo v krogu in se ob fotografijah pogovarjali o domačih živalih. Živali na sličicah smo poimenovali in posnemali njihovo oglašanje. Opazili smo, da so na sličicah odrasle živali in mladički. Otrokom sem zastavila vprašanje, kako se oglašajo odrasle živali in kako njihovi mladički. Odgovori otrok so bili različni. Nekateri so odgovorili kar s posnemanjem njihovega oglašanja. Vsako kartico s fotografijo posamezne živali smo si skupaj ogledali, poimenovali žival, določili, ali je odrasla ali mladiček, in ugotavljali, kako se oglašja. Oglašanje vsake živali smo

nekajkrat ponovili. Pri tem smo bili pozorni, da smo se za odrasle živali oglašali z daljšimi zvoki, za mladičke pa s krajšimi. Ko smo dojeli razlike med oglašanjem živali, sem otroke seznanila s potekom in pravili nove glasbenodidaktične igre. Posedli smo v krog in razširili noge. Za igro smo uporabili žogo. Tisti, ki je imel žogo, je zastavil prvo glasbeno vprašanje »krava hodi po travi in pravi ...« ter zakotalil žogo drugemu otroku. Otrok, ki je žogo ujel, je moral odgovoriti na zastavljeno vprašanje oziroma posnemati oglašanje krave »muuuuuuuuuuu«, nato pa zastaviti novo vprašanje in podati žogo naslednjemu otroku, na primer: »Mala kravica hodi po travi in pravi: ,Mu, mu, mu.« Med dejavnostjo smo vsi pozorno poslušali, ali smo pravilno posnemali oglašanje živali. Glasbenodidaktično igro smo večkrat ponovili, dokler niso prišli na vrsto vsi otroci.

Otroci so pogosto sami po kosilu pokazali zanimanje za igro. Potek igre so priredili in jo izvajali za mizo v smeri urnega kazalca. Na sredino mize so položili narobe obrnjene sličice z različnimi živalmi. Otrok, ki je bil na vrsti, si je izbral eno sličico, poimenoval žival in oponašal njeno oglašanje. Če se je pravilno oglašil, je dobil sličico. Zmagovalec je postal otrok, ki je dobil največ sličic.

Slika 3: Glasbenodidaktična igra »kozica hodi po travi« (Foto: Mirjam Rupar)

Višina tona: »Potovanje žogice« (Borota, 2013)

Nižjo ali višjo lego melodije smo ugotavljali z glasbenodidaktično igro »potovanje žogice višje in nižje«.

Ob demonstraciji sem nazorno razložila potek igre. Z otroki smo posedli na tla v krog. Sodelavka je na pianino igrala v nizkih in visokih legah. Pozorno smo prisluhnili melodiji. Ko smo slišali višje tone, smo si podajali žogico visoko, z iztegnjenimi rokami, ko pa smo slišali nižje tone, je žogica potovala od otroka do otroka nizko pri tleh. Dejavnost smo začeli izvajati počasi, nato smo tempo stopnjevali. Počasen tempo nam ni povzročal težav. Igro smo nadgradili z igranjem višjih in nižjih tonov v hitrejšem tempu. Pri tem so imeli otroci težave takoj pri prehodu iz nižje v višjo lego in obratno. Po več ponovitvah smo igro v celoti usvojili, zato smo jo priredili. Vsak otrok je dobil svojo žogo. Pozorno smo poslušali glasbo in lego melodije nakazali z dvigovanjem žoge v zrak ali spuščanjem žoge k tlu. Dejavnost je bila za otroke zabavna in privlačna.

Slika 4: Glasbenodidaktična igra »potovanje žogice« (Foto: Mirjam Rupar)

Sklep

Glasbenodidaktične igre smo izvajali v igralnici ali vrtčevski telovadnici. Pred začetkom izvedbe smo sedli

v jutranji krog in se pogovorili o temi posamezne glasbenodidaktične igre. Za začetek dejavnosti sem izbrala uvodno motivacijo, s katero sem otroke pritegnila k sodelovanju. Pogosto sem za to uporabila zgodbe, pesmi in uganke. Otrokom sem zastavljala vprašanja, na katera so z veseljem odgovarjali. Pred vsako izvedbo glasbenodidaktične igre sem otrokom podrobno predstavila vsebino in potek posamezne igre ter pred začetkom dejavnosti preverila njihovo razumevanje. Z glasbenodidaktičnimi igrami smo urili glasbeni spomin in slušno zaznavo ter razvijali domišljijo. Spoznali smo različna glasbila in pridobili veliko izkušenj iz igranja na glasbila. Glasbenodidaktične igre so nas spodbudile k pogostejšemu gibanju in razmišljanju ter k hitremu odzivanju. Upoštevali smo pravila iger, ki so bila prilagojena zmoglostim in starosti otrok. Vsi otroci so pri glasbenodidaktičnih igrah zelo radi sodelovali, zato smo jih pogosto izvajali.

Opazila sem, da so otroci zelo živahni in dovzetni za sodelovanje, za odkrivanje in pridobivanje novega znanja s področja glasbe. S pomočjo glasbenodidaktičnih iger sem v otrocih vzbudila veselje do glasbe in glasbenega ustvarjanja. Glasbene izkušnje so jim ostale v lepem spominu, saj so tudi v času po kosilu pogosto izvajali glasbenodidaktične igre v spontani igri. Priredili so jih na način, ki jim je bil blizu. Potek iger je bil drugačen, cilji so ostali enaki.

Odločila sem se, da bom odslej v vrtcu pogostejše izvajala glasbenodidaktične igre kot usmerjene dejavnosti, in sicer zato, da bodo otroci dobili dovolj možnosti, da bodo preko igre in na zabaven način spoznavali elemente glasbe.

Viri in literatura

Borota, B. (2013). *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.

Ministrstvo za šolstvo in šport (2007). *Kurikulum za vrtce*. Predšolska vzgoja v vrtcih. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Sicherl - Kafol, B. (2009). *Ringaraja, pesem nam ugaja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Voglar, M. (1989). *Otrok in glasba: metodika predšolske glasbene vzgoje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.